

Η ιστορία του αποτρόπαιου μαρτυρίου της σταύρωσης

Πιστεύεται ότι επινοήθηκε από τους Πέρσες τον 6ο αιώνα π.Χ. Οι Ρωμαίοι μαστίγωναν με το φραγγέλιο τους κατάδικους πριν από την καθήλωση. Ο θάνατος ερχόταν από ασφυξία

Ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας, γνωστός και απλά ως Κικέρων, θεωρείται δικαίως ένας από τους μεγαλύτερους διανοητές, ρήτορες και συγγραφείς στη λατινική γλώσσα. Εζησε μεταξύ 106 π.Χ. και 43 π.Χ., δηλαδή στο τέλος της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας.

Μία από τις φοβερότερες εμπειρίες της ζωής του ήταν η παρουσία σε εκτέλεση καταδίκου με τη μέθοδο της σταύρωσης. «Είναι το πλέον φρικτό βασανιστήριο που έχω παρακολουθήσει», είπε.

Γενικά οι Ρωμαίοι ευγενείς απέφευγαν ακόμα και να αναφέρουν τις λέξεις σταύρωση ή σταυρός. Τις θεωρούσαν αποτρόπαιες, όπως αποτρόπαιο και ασύλληπτης αγριότητας ήταν το μαρτύριο που δήλωναν.

Οι ιστορικοί πιστεύουν ότι η σταύρωση ως θανατική ποινή άρχισε να εφαρμόζεται από τον 6ο π.Χ. αιώνα στην αυτοκρατορία του Δαρείου. Θεωρούν ότι οι Πέρσες την εφηύραν. Καταργήθηκε το 337 μ.Χ. σε ολόκληρη την επικράτεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, από σεβασμό στο σταυρικό μαρτύριο του Ιησού Χριστού.

Είναι ίσως ο φρικτότερος τρόπος θανάτωσης που έχει εφεύρει ο ανθρώπινος νους.

Μια διαδεδομένη αντίληψη είναι ότι ο θάνατος πάνω στον σταυρό προέρχεται από την αιμορραγία και τον πόνο που προκαλούν τα καρφιά, τα οποία έχουν διαπεράσει τα χέρια του εσταυρωμένου.

Κανείς δεν αντιλέγει ότι αυτό πράγματι αποτελεί ένα μαρτύριο δυσβάστακτο. Όμως δεν είναι εκείνο που κατά κύριο λόγο προξενεί τον θάνατο.

Ο θάνατος πάνω στον σταυρό έχει μια σειρά προδιαθετικά αίτια. Ξεκινά από το άγριο φραγγέλωμα, το κάρφωμα των χεριών και των ποδιών, την καθήλωση στον σταυρό και στην αδυναμία αναπνοής από τον καταδικασμένο. Ο θάνατος από τη σταύρωση οφείλεται κυρίως στην ασφυξία.

Το Ευαγγέλιο περιγράφει με ενάργεια πώς οι Ρωμαίοι στρατιώτες «εράπιζον εκολάφιζον, έτυπτον, έδερων» τον Χριστό. Και το έκαναν με όλη την τραχύτητα με την οποία ήταν συνηθισμένοι να φέρουν εις πέρας το έργο τους, για να κάνουν ακόμα πιο επίπονη τη θέση του δυστυχούς, που είχε πέσει στα χέρια τους.

Το φοβερό εργαλείο που χρησιμοποιούσαν κατά τον αγριότερο τρόπο ήταν το φραγγέλιο. «Φραγγελώσας παρέδωσεν αυτόν...», αναφέρει για τον Πιλάτο ο ευαγγελιστής Μάρκος.

Το φραγγέλιο δεν ήταν μια απλή μαστίγωση. Ο δήμιος που εκτελούσε τη φραγγέλωση έπαιρνε ένα χοντρό μαστίγιο με πολλές λουρίδες στην άκρη. Πάνω τους ήταν δεμένες σφαίρες από μολύβι ή μικρά κόκαλα ζώων ή και κότσια από πρόβατο.

Το θύμα βρισκόταν δεμένο σε μια κολόνα ή έναν πάσαλο. Ο βασανιστής χτυπούσε με δύναμη αυτό το φονικό εργαλείο πάνω στη ράχη του δεμένου ανθρώπου.

Από τα πρώτα κιόλας χτυπήματα το δέρμα του θύματος αυλακωνόταν. Υστερα από μερικά χτυπήματα έφευγαν οι σάρκες του και απογυμνώνονταν τα κόκαλα. Αναφέρονται πολλές περιπτώσεις καταδίκων που βρήκαν τον θάνατο στη διάρκεια της φραγγέλωσης.

Στην κατασχισμένη από το φραγγέλιο πλάτη του πήρε ο Ιησούς τον βαρύ ξύλινο σταυρό για να τον μεταφέρει στον λόφο του Γολγοθά. Δεν μπορεί ένας άνθρωπος να σηκώσει αυτό το βάρος. Έτσι και ο Χριστός λύγισε κάτω από το βάρος του σταυρού, ήδη εξαντλημένος και με αιμορραγία, που του στοίχιζε σε δυνάμεις.

Οι Ρωμαίοι στρατιώτες (όχι από καλοσύνη τους, αλλά) για να μην πεθάνει πριν φτάσει στον Γολγοθά, ανέθεσαν σε έναν περαστικό, τον Σίμωνα τον Κυρηναίο, να κουβαλήσει για το υπόλοιπο διάστημα τον σταυρό. Αιμορραγία ακατάσχετη προκαλούσαν στο τριχωτό της κεφαλής τα αγκάθια, που είχε ο στέφανος, τον οποίο του είχαν φορέσει στο πραιτόριο.

Αυτό το έξαιμο και καταπονημένο σώμα κάρφωσαν στον σταυρό.

Τα καρφιά δεν τα έμπηξαν οι δήμιοι στις παλάμες των χεριών, παρά τις διαφορετικές απεικονίσεις, που παρουσιάζουν συνήθως οι ζωγράφοι και οι αγιογράφοι.

Ενας Γάλλος χειρουργός, ο Μπαρμπέτ, απέδειξε με πειράματα που έκανε σε πτώματα ότι είναι αδύνατο το ανθρώπινο σώμα να κρατηθεί από δύο καρφιά, που διαπερνούν τις παλάμες του κατάδικου, ακόμη κι αν υπάρχουν άλλα καρφιά στα πόδια.

Κάτω από το βάρος του σώματος, εάν περνούσαν από εκεί τα καρφιά, θα σκίζόταν πέρα για πέρα το δέρμα ανάμεσα στα δάχτυλα και ο εσταυρωμένος θα έπεφτε με το πρόσωπο κάτω. Θα τον συγκρατούσαν μόνο τα καρφιά των ποδιών του.

Ο ίδιος επιστήμονας απέδειξε ότι το μόνο σημείο των χεριών από το οποίο μπορεί να συγκρατηθεί το σώμα στον σταυρό είναι ο καρπός.

Σε όποιο σημείο του καρπού τοποθετηθεί το καρφί, οδηγούμενο από τα οστά και τους συνδέσμους που βρίσκονται στο σημείο αυτό, θα περάσει από έναν ανατομικό χώρο, που οι γιατροί ονομάζουν *destot*. Με άλλα λόγια θα περάσει ανάμεσα από τα δύο οστά του καρπού.

Από δώδεκα πειράματα που έκανε ο Μπαμπέτ βγήκε το ίδιο συμπέρασμα. Κανένα κόκαλο δεν τραυματίστηκε ή δεν έσπασε από το κάρφωμα του χεριού στο ύψος του καρπού. Παρατήρησε, επίσης, ότι στον χώρο αυτόν το καρφί έρχεται σε αδιάκοπη επαφή και τριβή με ένα μεγάλο νεύρο, το λεγόμενο μέσο νεύρο.

Ο καθένας μπορεί να αντιληφθεί τους φοβερούς πόνους που προκαλεί στον εσταυρωμένο αυτός ο τραυματισμός του νεύρου. Εδώ ένα μικρό χτύπημα στον αγκώνα προκαλεί ένα αφόρητο αίσθημα ηλεκτρικής εκκένωσης. Ένα πολλαπλάσιο ερέθισμα πόνου συνόδευε το μαρτύριο της σταύρωσης. Όσο για το καρφί των ποδιών διαπιστώθηκε ότι θα πρέπει να περνούσε ανάμεσα στο δεύτερο και το τρίτο μετατόρσιο.

ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο σταυρός χρησιμοποιήθηκε σε αρκετούς λαούς

Η σταύρωση, ο φρικτότερος τρόπος θανάτωσης που επινόησε το ανθρώπινο μυαλό, πρωτοεμφανίστηκε τον 6ο π.Χ. αιώνα. Μέχρι το 337 μ.Χ. που καταργήθηκε από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο χρησιμοποιήθηκε σε αρκετούς λαούς, Πέρσες, Ιουδαίους, Καρχηδόνιους, Ρωμαίους.

Οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν τη σταύρωση ήταν οι Πέρσες. Αυτοί ίσως και την επινόησαν. Ο Ηρόδοτος αναφέρει πως ο Δαρειός ο Α', βασιλιάς των Περσών, σταύρωσε 3.000 πολιτικούς αντιπάλους του στη Βαβυλώνα. Αυτό τοποθετείται χρονικά στο 519 π.Χ.

Άλλες αρχαίες πηγές αναφέρουν τη χρήση της σταύρωσης από τους Ινδούς, τους Σκύθες, τους Θράκες, τους Γερμανούς και τους Νουμίδες. Κατά τον Πολύβιο τη σταύρωση εφάρμοσαν και οι Καρχηδόνιοι από τους οποίους την πήραν και οι Ρωμαίοι.

Στον ελληνικό κόσμο οι εγκληματίες συχνά τοποθετούνταν πάνω σε ένα επίμηκες ξύλο, πάνω στο οποίο διαπομπεύονταν, βασανίζονταν και θανατώνονταν.

Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης αναφέρει ότι ο τύραννος των Συρακουσών Διονύσιος Α' σταύρωσε Έλληνες μισθοφόρους που είχαν προσληφθεί από τους Καρχηδόνιους.

Τη σταύρωση χρησιμοποίησε και ο Μέγας Αλέξανδρος. Μετά την άλωση της Τύρου διέταξε τη σταύρωση 2.000 υπερασπιστών της φοινικικής αυτής πόλης, που επέζησαν της σκληρής και πολύχρονης πολιορκίας.

Ο Αρριανός αναφέρει ότι ο Μακεδόνας στρατηλάτης, μετά τον θάνατο του Ηφαιστίωνα, πρόσταξε τη σταύρωση του Γλαυκία, που ήταν γιατρός του επιστήθιου φίλου του.

Ο Δημήτριος ο Πολιορκητής το 303 π.Χ., όταν κατέλαβε τη Συκιώνα, σταύρωσε 80 άνδρες από το αντίπαλο στρατόπεδο.

Ο Αντίοχος Δ ο Επιφαλής, που διοικούσε την Ιουδαία, θέλησε να εξαλείψει τον ιουδαϊσμό και γι αυτό παρήγγειλε να σταυρώνονται όσοι παραμένουν πιστοί στη θρησκεία του Μωυσή.

Το 88 π.Χ. ο αρχιερέας και βασιλιάς των Ιουδαίων Αλέξανδρος Ιανναίος διέταξε τη σταύρωση 800 Φαρισαίων αντιπάλων του.

Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

Οι Γερμανοί «παράλλαξαν» το βασανιστήριο στους δύο πολέμους

Αναλύοντας τον μηχανισμό του σταυρικού θανάτου ο καθηγητής Σπυρίδων Γ. Μακρής ξεκινά από τις εικόνες, που παρουσιάζουν τους δύο ληστές, «τους συσταυρωθέντας» με τον Χριστό. Αυτούς δεν τους είχαν καρφώσει πάνω στον σταυρό, αλλά τους είχαν δέσει τα χέρια με σχοινί.

Πράγματι για να εκπνεύσει κανείς «επί ξύλου κρεμάμενος» δεν απαιτείται να καρφωθούν τα χέρια και τα πόδια του πάνω στα δύο τεμνόμενα δοκάρια. Αρκεί και το δέσιμό τους.

Ο Σπ. Γ. Μακρής φέρνει δύο σύγχρονα ιστορικά παραδείγματα:

- Στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στον Γερμανικό Στρατό εφαρμοζόταν ως πειθαρχική ποινή το δέσιμο των χεριών του τιμωρημένου από τα χέρια ψηλά σε έναν πάσσαλο με τέτοιο τρόπο, ώστε τα πόδια του να μην ακουμπούν στο έδαφος. Σύντομα το άτομο αυτό παρουσίαζε συμπτώματα ασφυξίας. Οι αναπνευστικές του κινήσεις γίνονταν όλο και πιο δύσκολες. Το αίμα συγκεντρωνόταν με μεγάλη πίεση στο κεφάλι. Οι αρτηρίες πρήζονταν. Το κεφάλι γινόταν υπεραίμικο. Ο άνθρωπος λιποθυμούσε. Και αν δεν προλάβαιναν να κόψουν το σχοινί, θα πέθαινε.
- Αυτό το μαρτύριο θυμήθηκαν οι ναζί και στη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Στο χρονικό του Νταχάου αναφέρεται ότι κρατούμενοι θανατώνονταν με αυτόν τον τρόπο. Αυτόπτες μάρτυρες μίλησαν με αποτροπιασμό για όσα είδαν τα μάτια τους στο στρατόπεδο συγκέντρωσης. Το πρόσωπο του ανθρώπου παραμορφώνεται σαν του απαγχονισμένου. Ο θώρακας διατείνεται σε αφάνταστο βαθμό. Το κοιλιακό τοίχωμα δημιουργεί μια βαθιά κοιλότητα. Ο κρεμασμένος περιβρέχεται από ιδρώτα, τόσο που κάτω από τα πόδια του δημιουργείται μια μικρή λίμνη.

Αποδεικνύεται, λοιπόν, ότι ο σταυρός φέρνει τον άνθρωπο σε μια μεγάλη έλξη, που οφείλεται στο βάρος του σώματος. Το βάρος τραβά το κορμί προς τα κάτω από τα χέρια με μια μεγάλη έλξη των χεριών, των βραχιόνων, των ώμων και του θώρακα. Αυτή η έλξη βαστά τον θώρακα σε μια συνεχή αναγκαστική θέση εισπνοής, αν και ο άνθρωπος δεν μπορεί να εκτελέσει κινήσεις εκπνοής.

Στον κάθε άνθρωπο οι κινήσεις εκπνοής γίνονται παθητικά από τον οργανισμό χωρίς να απαιτείται καμιά προσπάθεια. Πρόκειται για μια αυτόματη επάνοδο του μεταμορφωμένου από την εισπνοή θώρακα. Με αυτόν τον τρόπο ανανεώνεται ο

αέρας στις κυβελίδες των πνευμόνων, οξυγονώνεται το αίμα και εξασφαλίζεται η επιβίωση.

Στην κατάσταση της σταύρωσης ο άνθρωπος βρίσκεται σε πολύ μεγάλο περιορισμό της αναπνοής του. Είναι κάτι σαν να τον έχουν δέσει σφιχτά από τον θώρακα ή σαν να έχουν τοποθετήσει επάνω του ένα μεγάλο βάρος. Οι πνεύμονες δεν μπορούν να γεμίσουν αέρα. Ο θάνατος από τη σταύρωση οφείλεται κυρίως σε ασφυξία.

Η μεγάλη πίεση στον θώρακα εμποδίζει το αίμα να κατέβει από το κεφάλι στην καρδιά. Η μεγάλη συμφόρηση αίματος στο κεφάλι των ανθρώπων αυτών, των εσταυρωμένων, θα μπορούσε να προκαλέσει τον θάνατο πολύ σύντομα. Όμως ο δυστυχής κατάδικος ενστικτωδώς βρίσκει διέξοδο για να παρατείνει τη ζωή του. Όμως ταυτόχρονα το μαρτύριό του γίνεται σκληρότερο.

Η διέξοδος που βρίσκει είναι να στηρίξει το κορμί του πιέζοντας τα πόδια του πάνω στα καρφιά στα οποία είναι προσηλωμένα. Έτσι, μέσα σε ανυπόφορους πόνους, ανυψώνεται λίγο ο θώρακας, σταματά η εξάρτηση του σωματικού βάρους από τα χέρια και τους ώμους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να ανακουφιστεί ο θώρακας, να μπορέσει ο άνθρωπος να αναπνεύσει και να κατέβει το αίμα από το κεφάλι στην καρδιά.

Ο πόνος και η κούραση δεν επιτρέπουν να συνεχιστεί επί πολύ αυτή η επίπονη μυϊκή προσπάθεια. Εξαντλημένος ο άνθρωπος ξαναπέφτει στην πρώτη θέση για να επιχειρήσει ξανά να ανασηκωθεί. Οι κινήσεις αυτές επαναλαμβάνονται μέχρι την τελική εξάντληση του ανθρώπου και τον θάνατό του από ασφυξία.

Επειδή ήταν τόσο φρικτός αυτός ο θάνατος, η ρωμαϊκή νομοθεσία τον επέτρεπε μονάχα για δούλους ή για προδότες.

ΘΟΔΩΡΗΣ ΡΟΥΜΠΑΝΗΣ